T085 TKL 3 (02) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 40-Chiếu Sáng

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 62

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 62

GIAÛI THÍCH PHAÅM BOÁN MÖÔI : CHIEÁU SAÙNG

KINH: Baáy giôø, Tueä-maïng Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! AÁy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät! Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù theå chieáu roõ heát thaûy phaùp, vì roát raùo thanh tònh. Baïch ñöùc Theá Toân! Neân leã Baùt nhaõ Ba-la-maät. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng dính maéc ba coõi. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät tröø caùc toái taêm, vì heát thaûy phieàn naõo voïng kieán ñaõ tröø. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø toái thöôïng trong heát thaûy phaùp trôï ñaïo. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät an oån, vì döùt ñöôïc heát thaûy khoå naõo sôï haõi. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay cho aùnh saùng, vì coù naêm maét trang nghieâm. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay chæ ñaïo caùc chuùng sanh taø kieán xa lìa nhò bieân. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø trí nhaát thieát chuûng, Vì heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí döùt. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø meï caùc Boà-taùt ma-ha-taùt, vì hay sanh ra caùc Phaät phaùp. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng sanh chaúng dieät, vì töôùng noù khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa xa sanh töû, vì chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laøm thuû hoä keû khoâng ñöôïc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 62 31

cöùu hoä, vì boá thí taát caû traân baûo. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñaày ñuû löïc, vì khoâng coù gì coù theå phaù hoaïi. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay chuyeån xoay baùnh xe phaùp, ba laàn chuyeån möôøi hai haønh töôùng, vì heát thaûy caùc phaùp khoâng chuyeån khoâng trôû laïi. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay chæ baøy caùc phaùp taùnh, vì voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Neân laøm sao cuùng döôøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Neân cuùng döôøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö cuùng döôøng

Theá Toân, neân leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö leã Theá Toân. Vì sao? Vì Theá Toân khoâng khaùc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng khaùc Theá Toân; Theá Toân töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät töùc laø Theá Toân. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy xuaát sanh chö Phaät, Boà-taùt, Bích-chi Phaät, A-la-haùn, A-na-haøm, Tö-ñaø-haøm, Tu-ñaø-hoaøn. Töø trong Baùt-nhaõ Ba-la- maät xuaát sanh möôøi thieän ñaïo, boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, naêm thaàn thoâng, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, boán nieäm xöù cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn. Töø trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy sanh ra möôøi löïc Phaät, möôøi taùm phaùp khoâng chung, ñaïi töø, ñaïi bi, trí nhaát thieát chuûng. Baáy giôø, Thích-ñeà-hoaøn-nhaân taâm suy nghó raèng: Vì nhaân duyeân gì Xaù-lôïi-phaát hoûi vieäc aáy? Suy nghó xong, noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Vì nhaân duyeân gì neân hoûi vieäc aáy? Xaù-lôïi phaát noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn-nhaân: Kieàu-thi-ca! Boà-taùt ma- ha-taùt ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät thuû hoä, coù söùc phöông tieän thieän xaûo, neân ñoái vôùi thieän caên taïo taùc ñöôïc ôû khoaûng trung gian töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi truï phaùp vò cuûa chö Phaät quaù khöù, hieän taïi, vò lai, taát caû hoøa hôïp laïi maø tuøy hyû hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì nhaân duyeân aáy, neân toâi hoûi vieäc aáy. Naøy Kieàu-thi-ca! Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt hôn Thí Ba-la-maät, Giôùi, Nhaãn, Taán, Thieàn Ba-la-maät, ví nhö ngöôøi muø baåm sanh, hoaëc traêm, hoaëc ngaøn, hoaëc traêm ngaøn ngöôøi maø khoâng coù ai daãn tröôùc thì khoâng theå theo ñöôøng ñi vaøo thaønh. Kieàu-thi-ca! Naêm Ba-la-maät cuõng nhö vaäy, lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì nhö ngöôøi muø baåm sanh khoâng keû daét thì khoâng theå ñi ñöôøng, khoâng theå ñöôïc trí nhaát thieát chuûng. Naøy Kieàu-thi-ca! Neáu naêm Ba-la-maät ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät daãn ñaïo, thì baáy giôø naêm Ba-la-maät goïi laø coù maét, coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät daãn ñaïo, ñöôïc goïi laø Ba-la-maät.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 62 32

Thích-ñeà-hoaøn-nhaân noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Nhö lôøi Ngaøi noùi, coù Baùt- nhaõ Ba-la-maät daãn ñaïo naêm Ba-la-maät neân ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Thöa Xaù-lôïi phaùt! Neáu khoâng coù Thí Ba-la-maät, thì naêm Ba-la-maät cuõng khoâng ñöôïc goïi laø Ba-la-maät, neáu khoâng coù Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, thì naêm Ba-la-maät cuõng khoâng ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Neáu nhö vaäy, côù sao chæ taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu-thi-ca! Khoâng coù Thí Ba-la-maät thì naêm Ba-la-maät khoâng ñöôïc goïi laø Ba-la-maät; khoâng coù giôùi Ba-la-maät, Nhaãn, Taán, Thieàn Ba-la-maät thì naêm Ba-la-maät khoâng ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Nhöng Boà-taùt ma-ha-taùt truù trong Baùt-nhaõ Ba-la- maät thì coù theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät, Giôùi, Nhaãn, Taán, Thieàn Ba-la-maät. Vì vaäy neân, Kieàu-thi-ca! Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ ñaúng, voâ ñaúng ñaúng ñoái vôùi naêm Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch Theá Toân! Laøm sao sanh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Vì saéc chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng sanh neân

Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh; vì Thí Ba-la-maät chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh, cho ñeán vì Thieàn Ba-la-maät chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh; vì noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, boán nieäm xöù cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn, möôøi löïc Phaät cho ñeán Nhaát thieát trí, Nhaát thieát chuûng trí chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh. Nhö vaäy vì caùc phaùp chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh. Xaù-lôïi-phaát thöa: Baïch Theá Toân! Taïi sao vì saéc chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh? Cho ñeán vì caùc phaùp chaúng sanh neân Baùt- nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh? Phaät daïy: Vì saéc khoâng khôûi khoâng sanh, khoâng ñöôïc khoâng maát, cho ñeán vì heát thaûy phaùp khoâng khôûi, khoâng sanh, khoâng ñöôïc, khoâng maát neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh. Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Sanh Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy, hôïp vôùi nhöõng phaùp gì? Phaät daïy: Khoâng hôïp vôùi gì caû, vì vaäy neân ñöôïc goïi laø Baùt-nhaõ Ba- la-maät. Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng hôïp nhöõng phaùp gì? Phaät daïy: Khoâng hôïp vôùi phaùp baát thieän, khoâng hôïp vôùi phaùp thieän, khoâng hôïp vôùi phaùp theá gian, khoâng hôïp vôùi phaùp xuaát theá gian, khoâng hôïp vôùi phaùp höõu laäu, khoâng hôïp vôùi phaùp voâ laäu, khoâng hôïp vôùi phaùp coù toäi, khoâng hôïp vôùi phaùp khoâng toäi, khoâng hôïp vôùi phaùp höõu vi, khoâng

hôïp vôùi phaùp voâ vi, Vì côù sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng, vì ñöôïc caùc phaùp neân sanh. Vì theá neân ñoái vôùi caùc phaùp khoâng hôïp. Baáy giôø, Thích-ñeà-hoaøn-nhaân baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, cuõng khoâng hôïp Taùt-baø-nhaõ. Phaät daïy: Ñuùng vaäy, Kieàu-thi-ca! Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng hôïp Taùt-baø-nhaõ, cuõng khoâng ñöôïc. Thích-ñeà-hoaøn-nhaân thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Taïi sao Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng hôïp Taùt-baø-nhaõ, cuõng khoâng ñöôïc? Phaät daïy: Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng nhö danh töï, khoâng nhö töôùng, khoâng nhö phaùp khôûi taùc hôïp. Thích-ñeà-hoaøn-nhaân thöa: Nay hôïp theá naøo? Phaät daïy: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nhö khoâng thuû, khoâng thoï, khoâng truù, khoâng tröôùc, khoâng döùt, hôïp nhö vaäy, cuõng khoâng choã hôïp. Nhö vaäy, Kieàu-thi-ca! Baùt-nhaõ Ba-la-maät tuøy hôïp vôùi heát thaûy phaùp, cuõng khoâng choã hôïp. Baáy giôø, Thích-ñeà-hoaøn-nhaân baïch Phaät: Chöa töøng coù vaäy. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy vì heát thaûy phaùp chaúng khôûi, chaúng sanh, chaúng ñöôïc, chaúng maát neân phaùt sanh. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nghó raèng: “Baùt-nhaõ Ba-la-maät hoaëc hôïp vôùi heát thaûy phaùp, hoaëc khoâng hôïp” thì Boà-taùt aáy ñaõ boû Baùt-nhaõ Ba-la-maät, xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Laïi coù nhaân duyeân Boà-taùt ma-ha-taùt boû Baùt-nhaõ Ba-la-maät, xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nghó raèng: “Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng coù gì cuûa chính noù, khoâng hö, khoâng kieân coá” thì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy boû Baùt-nhaõ Ba-la-maät, xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Tu-boà-ñeà! Vì nhaân duyeân aáy, neân lìa boû Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng:

Baïch ñöùc Theá Toân! Tin Baùt-nhaõ Ba-la- maät laø khoâng tin phaùp gì? Phaät baûo Tu-boà-ñeà! Tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì khoâng tin saéc, khoâng tin thoï, töôûng, haønh, thöùc; khoâng tin maét cho ñeán yù; khoâng tin saéc cho ñeán phaùp; khoâng tin nhaõn giôùi cho ñeán yù thöùc giôùi; khoâng tin Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba- la-maät; khoâng tin noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng; khoâng tin boán nieäm xöù cho ñeán taùm thaùnh ñaïo phaàn, khoâng tin möôøi löïc Phaät, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung; khoâng tin Tu-ñaø-hoaøn quaû, Tö- ñaø-haøm quaû, A-na-haøm quaû, A-la-haùn quaû, Bích-chi Phaät ñaïo; khoâng tin Boà-taùt ñaïo, khoâng tin Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, cho ñeán Nhaát

thieát chuûng trí. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Taïi sao khi tin Baùt- nhaõ Ba-la-maät, thì khoâng tin saéc cho ñeán trí nhaát thieát chuûng? Phaät baûo Tu-boà-ñeà! Vì saéc khoâng theå coù ñöôïc neân tin Baùt-nhaõ Ba- la-maät, thì khoâng tin saéc; cho ñeán vì Nhaát thieát chuûng trí khoâng theå coù ñöôïc neân tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng tin Nhaát thieát chuûng trí. Vì theá cho neân Tu-boà-ñeà khi tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì khoâng tin saéc cho ñeán khoâng tin Nhaát thieát chuûng trí. LUAÄN: ÔÛ treân Phaät cuøng vôùi Di-laëc, Tu-boà-ñeà, Thích-ñeà-hoaøn-nhaân, chung noùi yù nghó tuøy hyû. Xaù-lôïi-phaát tuy im laëng, laéng nghe nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät tuøy hyû aáy thaâm thaâm, voâ löôïng, voâ bieân, lôïi ích lôùn cho chuùng sanh, tuy heát laäu hoaëc ñöôïc tòch dieät, maø phaùt taâm hoan hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy chaáp tay, baïch Phaät raèng: “Laøm ñöôïc söï tuøy hyû, döùt caùc hyù luaän, lôïi ích voâ löôïng chuùng sanh, khieán vaøo Phaät ñaïo, aáy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät”. Phaät aán khaû lôøi aáy, neân noùi “Phaûi”! Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi thaät töôùng caùc phaùp, trong thaät töôùng caùc phaùp khoâng coù caáu tröôïc hyù luaän, neân goïi laø roát raùo thanh tònh, roát raùo thanh tònh neân coù theå chieáu khaép heát thaûy naêm phaùp taïng laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi, voâ vi vaø baát khaû thuyeát. Theá neân Xaù-lôïi-phaát thöa: Baïch Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù theå chieáu khaép heát thaûy phaùp, vì roát raùo thanh tònh. Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay thuû hoä Boà-taùt, cöùu caùc khoå naõo, laøm maõn sôû nguyeän. Nhö vua Trôøi Phaïm Thieân thuû hoä ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, cho neân chuùng sanh ñeàu kính leã. Buøn ba ñoäc trong ba coõi khoâng laøm oâ nhieãm, neân noùi laø khoâng dính maéc ba coõi. Phaù heát thaûy moät traêm leû taùm phieàn naõo aùi nhieãm v.v... saùu möôi hai kieán chaáp laø ngaõ kieán v.v... neân noùi laø phaù voâ minh toái taêm. Trong caùc phaùp, trí tueä hôn caû; trong trí tueä, Baùt-nhaõ Ba-la-maät hôn caû, laáy trí tueä laøm goác, phaân bieät ba möôi baûy phaåm nhö boán nieäm xöù v.v... neân noùi trí tueä laø toái thöôïng trong taát caû phaùp trôï ñaïo. Döùt ñöôïc caùc khoå naõo sôï haõi sanh, giaø, beänh, cheát, neân noùi laø an oån. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy thu nhieáp naêm maét, neân noùi laø hay cho aùnh saùng. Xa lìa nhò bieân, höõu bieân, voâ bieân v.v... neân noùi hay chæ baøy chaùnh ñaïo. Boà-taùt truï ôû Kim Cang tam-muoäi döùt heát thaûy taäp khí phieàn naõo vi

teá, khieán khoâng coøn soùt laïi, ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt, neân noùi laø trí nhaát thieát chuûng. Laïi nöõa, bieát töôùng chung, töôùng rieâng cuûa heát thaûy phaùp, bieát nhaân duyeân cuûa trí nhaát thieát chuûng, neân noùi laø trí nhaát thieát chuûng. Hay sanh möôøi phöông ba ñôøi voâ löôïng Phaät phaùp, neân noùi laø meï caùc Boà-taùt. Trong taát caû phaùp vì moãi moãi töï töôùng khoâng, neân noùi laø baát sanh baát dieät. Ñoaïn vaø thöôøng laø goác caùc kieán chaáp, caùc kieán chaáp laø goác caùc kieát söû, caùc kieát söû laø goác khoå trong heát thaûy sanh töû; theá neân noùi laø xa lìa sanh töû. Hay laøm cho chuùng sanh tin caùc thieän phaùp baûo cuûa Tam baûo, ñöôïc caùc thieän phaùp baûo neân ñöôïc caùi vui theá gian, xuaát theá gian. Vì hay laøm cho chuùng sanh ñöôïc hai thöù vui neân noùi laø ngöôøi cöùu hoä cho ngöôøi khoâng ai cöùu hoä. Töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy cho ñeán möôøi phöông chö Phaät, khoâng theå phaù hoaïi. Vì sao? Vì roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì ngöôøi khaùc laøm sao phaù hoaïi. Cho neân noùi laø ñaày ñuû Ba-la-maät. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, vì khoâng coù töï taùnh, neân noùi caùc phaùp khoâng chuyeån vaän trong sanh töû, khoâng trôû laïi vaøo Nieát-baøn. Chaúng sanh neân chaúng chuyeån vaän, chaúng dieät neân chaúng trôû laïi. Cho neân noùi hay chuyeån vaän phaùp luaân ba laàn chuyeån möôøi hai haønh töôùng. Nghóa phaùp luaân ba laàn chuyeån möôøi hai haønh töôùng nhö treân ñaõ noùi. Taát caû phaùp coù hai phaàn laø hoaëc coù hoaëc khoâng coù. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, coù cuõng khoâng neân thuû, khoâng coù cuõng khoâng neân thuû, lìa coù vaø khoâng coù aáy töùc laø thöïc taùnh caùc phaùp, cho neân noùi laø hay chæ baøy caùc phaùp taùnh. Do voâ löôïng nhaân duyeân nhö vaäy, taùn thaùn Baùt-nhaõ sau seõ noùi roäng. Töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy laø voâ töôùng, coù ngöôøi taâm chöa thuaàn thuïc, coá tìm ñònh töôùng cuûa Baùt-nhaõ, khoâng theå ñöôïc, beøn sanh taâm kieâu maïn. Theá neân Xaù-lôïi-phaát hoûi: Neân laøm sao cuùng döôøng? Phaät daïy: Neân cuùng döôøng Baùt-nhaõ nhö cuùng döôøng Phaät. Vì ngöôøi ta töø xa xöa laïi ñaây ñaém saâu vaøo töôùng chuùng sanh, ñoái vôùi phaùp toân quyù, tình moûng neân noùi nhö cuùng döôøng Phaät. Ngöôøi trí xem Phaät vôùi Baùt-nhaõ khoâng khaùc nhau. Vì sao? Vì Baùt- nhaõ ñöôïc tu taäp lieàn bieán thaønh Nhaát thieát trí. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy xuaát sanh Hieàn Thaùnh, xuaát sanh

möôøi thieän ñaïo v.v... vaø phaùp theá gian xuaát theá gian cho ñeán trí nhaát thieát chuûng. Baáy giôø Ñeá-thích khôûi nieäm aáy laø yù raèng: Vì Xaù-lôïi-phaát laø ngöôøi laäu taän lìa duïc, maø nhö tuoàng ngöôøi chaáp tröôùc phaùp taùn thaùn Baùt-nhaõ. Nay Xaù-lôïi-phaát töï noùi nhaân duyeân: Boà-taùt vì ñöôïc Baùt-nhaõ thuû hoä, duøng söùc phöông tieän, hay tuøy hyû phöôùc ñöùc hoài höôùng maø khoâng phaù hoaïi töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vieäc aáy quaù hy höõu, neân toân kính Baùt-nhaõ Ba- la-maät vaø hoûi Phaät laøm sao cuùng döôøng? Laïi nöõa, Kieàu-thi-ca! Baùt-nhaõ Ba-la-maät töï coù theá löïc neân hôn naêm Ba-la-maät kia.

Hoûi: Naêm Ba-la-maät kia neân duøng naêm ngöôøi muø ví duï laø ñuû, côù sao noùi ñeán traêm ngaøn ngöôøi? Ñaùp: Trong ñaây coát noùi theá löïc Baùt-nhaõ, khoâng luaän nhieàu ít. Laïi nöõa, neáu noùi daãn ñaïo naêm ngöôøi thì khoâng ñuû quyù, neân noùi daãn ñaïo traêm ngaøn ngöôøi. Laïi nöõa, Ba-la-maät nhö trong hieàn kieáp tam-muoäi coù taùm möôi boán ngaøn Ba-la-maät; noùi roäng thì voâ löôïng. Hoûi: Thí Ba-la-maät cuõng coù maét. Vì sao? Vì tin coù toäi phöôùc phaù voâ minh taø kieán, cho neân boá thí, côù sao ví duï ngöôøi khoâng coù maét? Ñaùp: ÔÛ trong boá thí, trí tueä laø khaùch töø ngoaøi ñeán, khoâng phaûi chuù theå chính, ví nhö boán ñaïi thöôøng hoøa hôïp, khoâng ñöôïc rôøi nhau, caùc Ba- la-maät hoøa hôïp vôùi nhau cuõng nhö vaäy. Khoâng theå theo ñöôøng ñi ñeán thaønh, con ñöôøng laø con ñöôøng möôøi ñòa Boà-taùt, thaønh laø trí nhaát thieát chuûng vaø caùc Phaät phaùp. Laïi nöõa, con ñöôøng laø taùm Thaùnh ñaïo phaàn, thaønh laø Nieát-baøn. Nhö ngöôøi muø tuy coù ñuû söùc löïc tay chaân, maø khoâng theå tuøy yù ñi ñeán, ñöôïc ngöôøi coù maét saùng daãn daét môùi tuøy yù ñi ñeán, thaønh töïu moïi vieäc. Naêm Ba-la-maät tuy moãi moãi coù theå laøm neân vieäc, neáu khoâng ñöôïc Baùt-nhaõ chæ ñaïo, thì coøn khoâng ñöôïc hai thöøa, huoáng gì ñaïo Voâ thöôïng. Naêm Ba-la-maät ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät daãn ñaïo, neân ñöôïc goïi laø Ba-la-maät, cho ñeán thaønh Phaät ñaïo. Ñeá-thích hoûi: OÂng töï noùi caùc Ba-la-maät hoøa hôïp, giuùp ñôõ cho nhau nhö boán ñaïi khoâng ñöôïc rôøi nhau, nhö vaäy thì Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng phaûi chôø naêm phaùp kia, côù sao ñaây chæ noùi nhôø Baùt-nhaõ neân naêm phaùp kia ñöôïc goïi laø Ba-la-maät? Ñaùp: Tuy saùu phaùp hoøa hôïp giuùp ñôõ cho nhau, maø löïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät lôùn, neân naêm phaùp kia nhaân ñoù ñöôïc goïi laø Ba-la-maät; ví nhö hôïp caùc thöù thuoác ñaõ taùn thaønh boät, tuy caùc thöù thuoác ñeàu coù löïc duïng, nhöng

theá cuûa ñaù lôùn hôn neân goïi laø thaïch taùn. Laïi nhö ñaïi quaân ñaùnh giaëc, tuy moãi ngöôøi ñeàu coù söùc, maø söùc chuû töôùng lôùn hôn; neân chuû ñöôïc goïi laø töôùng. Xaù-lôïi-phaát ñaõ hoûi vieäc cuùng döôøng Baùt-nhaõ, nay hoûi: Haønh giaû laøm sao phaùt sanh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät ñaùp: Neáu haønh giaû quaùn thaáy töôùng caùc phaùp saéc v.v... chaúng sanh, thì phaùt sanh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát laïi hoûi: Laøm sao quaùn thaáy saéc chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaùt sanh? Ñaùp: Saéc do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh khôûi, haønh giaû bieát saéc hö voïng khoâng ñeå khôûi leân, Vì khoâng khôûi neân khoâng sanh, khoâng sanh neân khoâng ñöôïc, khoâng ñöôïc neân khoâng maát. Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát yù hoûi: Baùt-nhaõ khoâng coù choã laøm duyeân phaùt sanh, haønh giaû cuõng khoâng coù sanh, nhö vaäy Baùt-nhaõ hôïp vôùi phaùp gì? Cuoái cuøng veà truï choã naøo? Ñöôïc quaû baùo gì? Ñaùp: Töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ sanh, cho neân khoâng coù hôïp. Neáu Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù phaùp hôïp, hoaëc thieän, hoaëc baát thieän v.v... thì khoâng goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Khoâng hôïp vaøo ñaâu, neân vaøo trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Neáu nhö vaäy, Ñeá-thích ñaõ bieát taát caû phaùp khoâng hôïp, côù sao chæ hoûi veà Taùt-baø-nhaõ khoâng hôïp? Ñaùp: Ñeá-thích quí troïng, ñaém saâu Baùt-nhaõ aáy, coøn ñoái vôùi Taùt-baø- nhaõ

thì chöa döùt aùi, neân noùi cho ñeán Taùt-baø-nhaõ cuõng khoâng hôïp ö? Phaät ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät vôùi Taùt-baø-nhaõ cuõng khoâng hôïp, vì taát caû phaùp roát raùo khoâng sanh. Trong ñaây Phaät phaù taø kieán chaáp ñoaïn dieät, neân noùi hôïp; Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng nhö ngöôøi phaøm phu chaáp töôùng chaáp danh, hôïp vôùi phaùp höõu vi taùc khôûi nhö taâm hôïp taâm Phaät. Hoûi: Theá naøo nhö hôïp taâm Phaät? Ñaùp: Bieát taát caû töôùng hö doái, neân khoâng chaáp töôùng; bieát trong taát caû phaùp coù toäi loãi voâ thöôøng neân khoâng thoï; taâm chaáp toâi ta troùi buoäc theá gian ñeàu laø töôùng ñoäng, neân khoâng truï; hay sanh caùc thöù khoå naõo, sau bieán ñoåi, neân khoâng ñaém tröôùc; taát caû theá gian ñieân ñaûo, quaû baùo ñieân ñaûo khoâng thaät, nhö nhuyeãn, nhö moäng, khoâng dieät ñi ñaâu, neân khoâng ñoaïn. Theá neân Phaät khoâng chaáp tröôùc phaùp, khoâng sanh taâm coáng cao, vaøo trong töôùng laønh roát raùo khoâng, thaâm nhaäp taâm ñaïi bi, ñeå cöùu chuùng sanh, Boà-taùt neân hôïp nhö taâm Phaät. Ñeá-thích hoan hyû taùn thaùn raèng: Hy höõu! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng phaù hoaïi caùc phaùp, chaúng sanh, chaúng sanh, chaúng ñöôïc, chaúng

maát, maø coù theå thaønh töïu Boà-taùt, khieán ñöôïc ñi ñeán thaønh Phaät. Tu-boà-ñeà thöa: Neáu Boà-taùt duøng taâm coù sôû ñaéc nhö vaäy maø phaân bieät Nhaát thieát trí v.v... taát caû phaùp hoaëc hôïp hoaëc khoâng hôïp, thì Boà-taùt aáy laøm maát Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät aán khaû lôøi noùi aáy! Nhö vaäy laïi coù nhaân duyeân, Boà-taùt neáu thuû laáy lôøi oâng noùi, taát caû phaùp khoâng coù hôïp, chaúng hôïp, thuû laáy töôùng khoâng aáy, noùi raèng Baùt-nhaõ khoâng, khoâng coù gì cuûa chính noù, khoâng kieân coá, thì cuõng maát Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà bieát töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø khoâng theå coù ñöôïc, cho neân hoûi neáu tin Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laø tin phaùp gì? Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng cuõng khoâng theå coù ñöôïc, thì taâm quyeát ñònh tin nôi phaùp gì? Phaät daïy: Taát caû phaùp saéc v.v... khoâng theå tin. Vì sao? Vì taát caû phaùp saéc v.v... töï taùnh khoâng theå coù ñöôïc, cho neân khoâng theå tin. KINH: Tu-boà-ñeà thöa Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba- la-maät goïi laø ñaïi Ba-la-maät! Naøy Tu-boà-ñeà! Vì nhaân duyeân gì Baùt nhaõ ba la maät goïi laø ñaïi Ba la maät? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñoái vôùi saéc khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû, ñoái vôùi thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi maét cho ñeán yù, saéc cho ñeán phaùp, nhaõn thöùc giôùi cho ñeán yù thöùc giôùi khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi Thí Ba-la-maät cho ñeán Thieàn Ba-la-maät khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, khoâng taùc yù lôùn, khoâng aùc yù nhoû; ñoái vôùi boán nieäm xöù cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi caùc Phaät phaùp khoâng taùc yù lôùn khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi Phaät khoâng taùc yù lôùn khoâng taùc yù nhoû. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, ñoái vôùi saéc khoâng taùc yù hôïp, khoâng taùc yù taùn; ñoái vôùi thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng taùc yù hôïp, khoâng taùc yù taùn; cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät khoâng taùc yù hôïp, khoâng

taùc yù taùn. Ñoái vôùi saéc khoâng taùc yù voâ löôïng, khoâng taùc yù chaúng phaûi voâ löôïng. Ñoái vôùi saéc khoâng taùc yù roäng, khoâng taùc yù heïp, khoâng taùc yù saéc coù löïc, khoâng taùc yù saéc khoâng coù löïc, cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät khoâng taùc yù coù löïc, khoâng taùc yù khoâng coù löïc. Baïch ñöùc Theá Toân! Do nhaân duyeân aáy, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñöôïc goïi laø ñaïi Ba-la-maät. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt taân hoïc, neáu khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng xa lìa Thieàn Ba-la-maät, khoâng xa lìa Taán

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 62 39

Ba-la-maät, khoâng xa lìa Nhaãn Ba-la-maät, khoâng xa lìa Giôùi Ba-la-maät, khoâng xa lìa Thí Ba-la-maät, nhöng suy ngó nhö vaày: Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng taùc yù saéc lôùn, khoâng taùc yù saéc nhoû; cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû; ñoái vôùi saéc khoâng taùc yù hôïp, khoâng taùc yù taùn, khoâng taùc yù saéc voâ löôïng, khoâng taùc yù chaúng phaûi saéc voâ löôïng, khoâng taùc yù saéc coù löïc, khoâng taùc yù saéc khoâng coù löïc, cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät khoâng taùc yù coù löïc, khoâng taùc yù khoâng coù löïc. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt aáy neáu nghó nhö vaäy laø khoâng thaät haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì ñoù chaúng phaûi töôùng Ba-la-maät, nghóa laø taùc yù saéc lôùn nhoû, cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät taùc yù lôùn nhoû, saéc coù löïc, khoâng coù löïc, cho ñeán chö Phaät coù löïc khoâng coù löïc. Baïch ñöùc Theá Toân! Vì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy duøng trí coù sôû ñaéc neân coù loãi lôùn, töùc laø khi thaät haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø taùc yù saéc lôùn, taùc yù saéc nhoû cho ñeán ñoái vôùi chö Phaät taùc yù coù löïc, taùc yù khoâng coù löïc. Vì sao? Vì coù töôùng sôû ñaéc, thì khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Vì sao? Vì chuùng sanh chaúng sanh, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng chaúng sanh; cho ñeán vì Phaät chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng sanh. Vì chuùng sanh taùnh khoâng coù, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät taùnh khoâng coù, vì saéc taùnh khoâng coù, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät taùnh khoâng coù; cho ñeán Phaät taùnh khoâng coù, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù. Vì chuùng sanh chaúng phaûi phaùp neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi phaùp; Vì saéc chaúng phaûi phaùp neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi phaùp, cho ñeán vì Phaät chaúng phaûi phaùp neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi phaùp. Vì chuùng sanh khoâng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng; vì saéc khoâng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng; cho ñeán vì Phaät khoâng neân Baùt-nhaõ Ba- la-maät khoâng. Vì chuùng sanh lìa töôùng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät xa lìa; töôùng vì saéc lìa töôùng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa töôùng; cho ñeán vì Phaät lìa töôùng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa töôùng. Vì chuùng sanh khoâng coù neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù; vì saéc khoâng coù neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù; cho ñeán vì Phaät khoâng coù neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù. Vì chuùng sanh khoâng theå nghó baøn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå nghó baøn; vì saéc khoâng theå nghó baøn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå nghó baøn; cho ñeán vì Phaät khoâng theå nghó baøn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå nghó baøn. Vì chuùng sanh khoâng dieät neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng dieät; vì saéc

khoâng dieät neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng dieät; cho ñeán vì Phaät khoâng dieät, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng dieät. Vì chuùng sanh khoâng theå bieát neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå bieát; vì saéc khoâng theå bieát neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå bieát; cho ñeán vì Phaät khoâng theå bieát neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå bieát. Vì chuùng sanh löïc khoâng thaønh töïu neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät löïc khoâng thaønh töïu; vì saéc löïc khoâng thaønh töïu, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät löïc khoâng thaønh töïu; cho ñeán vì Phaät löïc khoâng thaønh töïu neân Baùt-nhaõ Ba- la-maät löïc khoâng thaønh töïu. Baïch ñöùc Theá Toân! Do nhaân duyeân aáy neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa caùc Boà-taùt ñöôïc goïi laø ñaïi Ba-la-maät. LUAÄN: Tu-boà-ñeà nghe lôøi Phaät daïy, côûi môû taâm nghi, taùn thaùn Baùt- nhaõ Ba-la-maät raèng: “Baùt-nhaõ aáy goïi laø ñaïi Ba-la-maät”. Phaät trôû laïi hoûi Tu-boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao? Vì sao goïi laø ñaïi Ba-la- maät? Tu-boà-ñeà ñaùp: Vì ñoái vôùi caùc phaùp saéc v.v... khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû. Taâm phaøm phu ñoái vôùi caùc phaùp tuøy yù taùc yù lôùn nhoû, nhö ngöôøi gaëp khi caáp baùch thì taâm hoï ruùt nhoû laïi, khi an oån giaøu vui thì taâm hoï môû roäng ra. Laïi nhö trong taùm phaùp boäi xaû, vì theo taâm maø ngoaïi saéc bieán thaønh hoaëc lôùn hoaëc nhoû. Laïi nhö ngöôøi phaøm phu, ñoái vôùi saéc, maét, thaáy chaúng phaûi saéc cuõng baûo laø saéc, nhö nghieäp, löôïng, soá, phaùp moät, khaùc v.v... hôïp laøm saéc, aáy goïi laø ñoái vôùi saéc taùc yù lôùn. Coù ngöôøi maét thaáy saéc, choã thaáy ñöôïc goïi laø saéc, choã khoâng thaáy ñöôïc, khoâng goïi laø saéc. Coù ngöôøi noùi: Saéc thoâ, hö doái chaúng phaûi thaät saéc, chæ caùc vi traàn thöôøng coù môùi goïi laø saéc thaät, vi traàn khi hoøa hôïp laïi giaû danh laø saéc, aáy goïi laø ñoái vôùi saéc taùc yù nhoû. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy, phaøm phu ñoái vôùi saéc hoaëc taùc yù lôùn, hoaëc taùc yù nhoû, theo öùc töôûng phaân bieät, cho neân phaù hoaïi phaùp taùnh. Coøn Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì tuøy theo saéc taùnh maø quaùn ñuùng thaät, khoâng taùc yù lôùn, nhoû, chaúng hôïp, chaúng taùn, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng noùi saéc vi traàn hoøa hôïp laïi lieàn coù saéc danh, maø chæ coù giaû danh, khoâng coù saéc coù ñònh töôùng, theá neân khoâng hôïp khoâng taùn. Saéc voâ bieân neân voâ löôïng; khoâng choã naøo khoâng coù saéc, khoâng luùc naøo khoâng coù saéc, cho neân khoâng coù löôïng. Saéc laø phaùp coù taïo taùc, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng cho laø vì vi traàn hôïp laïi neân coù saéc thoâ, khoâng vì saéc thoâ taùn ra neân trôû vi traàn. Theá

neân noùi khoâng hôïp khoâng taùn. Phaùp sinh khôûi thì coù phaân bieät truø löôïng nhieàu ít, khoâng ñöôïc noùi laø chaúng hôïp chaúng taùn voâ löôïng, nhö ñoái vôùi ngöôøi phaøm vì “khoâng” neân noùi voâ löôïng, vì thaät neân noùi coù löôïng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät xa lìa “khoâng” “thaät”, neân noùi chaúng phaûi löôïng chaúng phaûi voâ löôïng. Ngöôøi phaøm phu theo taâm öùc nieäm maø ñöôïc hieåu, cho neân ñoái vôùi saéc taùc yù roäng taùc yù heïp, coøn Baùt-nhaõ Ba-la-maät quaùn töôùng thaät phaùp khoâng theo taâm neân chaúng phaûi roäng chaúng phaûi heïp. Ngöôøi

phaøm phu khoâng bieát do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh caùc phaùp, cho neân noùi saéc coù löïc, nhö hôïp caùc sôïi laøm daây, ngöôøi khoâng bieát baûo daây coù löïc. Laïi nhö töôøng ñoå gieát ngöôøi, noùi töôøng coù löïc. Neáu moãi moãi phaân taùn thì khoâng coù löïc. Baùt-nhaõ Ba-la-maät bieát töôùng hoøa hôïp neân khoâng noùi moät phaùp coù löïc, khoâng noùi khoâng coù löïc. Vì theá neân goïi laø ñaïi Ba-la-maät. Laïi coù nhaân duyeân lôùn neáu Boà-taùt khoâng xa lìa saùu Ba-la-maät, thì ñoái vôùi caùc phaùp saéc v.v... khoâng taùc yù lôùn, khoâng taùc yù nhoû, chæ haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì taâm taùn loaïn khoâng ñieàu hoøa nhu thuaän, thöôøng sanh nghi hoái taø kieán, maát töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu Baùt-nhaõ cuøng vôùi naêm Ba-la-maät hoøa hôïp thöïc haønh thì ñieàu hoøa nhu thuaän khoâng sai laàm, thaønh töïu ñöôïc moïi vieäc, thí nhö taùm Thaùnh ñaïo phaàn, chaùnh kieán laø ñaïo, nhöng neáu khoâng coù baûy vieäc kia trôï giuùp thì khoâng thaønh söï, cuõng khoâng goïi laø chaùnh kieán. Vì theá neân Phaät noùi taát caû caùc thieän phaùp, ñeàu do nhaân duyeân hoøa hôïp coïng sanh, khoâng coù moät phaùp naøo ñoäc moät mình töï sanh ra. Theá neân khi hoøa hôïp thì moãi moãi ñeàu coù löïc, chæ löïc coù lôùn nhoû, aáy goïi thaät haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu Boà-taùt, trong saùu Ba-la-maät maø chæ haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät phaân bieät caùc phaùp saéc v.v... hoaëc lôùn hoaëc nhoû thì ngöôøi aáy lieàn rôi vaøo choã duøng coù sôû ñaéc, rôi vaøo höõu bieân; neáu vôùi caùc phaùp saéc v.v... khoâng phaân bieät hoaëc lôùn hoaëc nhoû, lìa naêm Ba-la-maät thì ñaém vaøo töôùng “khoâng” chaúng lôùn chaúng nhoû v.v... aáy! Tröôùc phaân bieät caùc phaùp lôùn nhoû, coù sôû ñaéc, laø sai; nay ñaém vaøo töôùng “khoâng” chaúng lôùn chaúng nhoû, cuõng laø sai, Vì côù sao? Vì trong ñaây Tu-boà-ñeà noùi nhaân duyeân coù töôùng sôû ñaéc cho ñeán noùi khoâng coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Vì sao? Vì thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà laø töôùng tòch dieät, töôùng khoâng sôû ñaéc, töôùng roát raùo thanh tònh. Töôùng coù Sôû ñaéc laø sanh caùc hyù luaän caïnh tranh. Taát caû phaùp khoâng sanh khoâng dieät, khoâng coù töôùng sôû ñaéc, nhö ngaõ, chuùng sanh, tìm khaép möôøi phöông cuõng khoâng theå coù ñöôïc, chæ coù giaû danh, thaät chaúng sanh. Vì chuùng sanh chaúng sanh neân Baùt-nhaõ Ba-

la-maät cuõng nhö töôùng chuùng sanh, phaù taâm ñieân ñaûo chaáp toâi ta, neân chaúng sanh chaúng dieät. Nhö caùc phaùp saéc v.v... tìm töôùng sanh khoâng theå coù ñöôïc, neân chaúng sanh. Hai phaùp thu nhieáp heát thaûy phaùp laø chuùng sanh vaø phaùp. Hai phaùp aáy do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh neân chæ coù giaû danh, khoâng coù ñònh taùnh. Neáu phaùp khoâng coù ñònh taùnh, phaùp aáy töùc laø voâ sanh. Vì hai phaùp aáy voâ sanh, cho neân bieát caùc phaùp saéc v.v... cuõng voâ sanh. Chuùng sanh phaùp khoâng coù töï taùnh, khoâng coù gì cuûa chính noù, “khoâng” lìa töôùng, khoâng theå nghó baøn, khoâng dieät, khoâng theå bieát, cuõng nhö vaäy. Vì löïc chuùng sanh khoâng thaønh töïu neân löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng thaønh töïu laø, tröôùc noùi taát caû phaùp töï nhaân duyeân hoøahôïp sanh, moãi moãi khoâng coù töï löïc. Baùt-nhaõ Ba- la-maät bieát caùc phaùp moãi moãi khoâng coù töï löïc, neân khoâng coù töï taùnh; khoâng coù töï taùnh neân khoâng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät töø caùc phaùp sanh, neân khoâng coù töï löïc. Vì khoâng coù töï

löïc, neân cuõng ñoàng caùc phaùp roát raùo khoâng. Theá neân noùi chuùng sanh vaø phaùp, löïc khoâng thaønh töïu neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät löïc cuõng khoâng thaønh töïu. Hoûi: Tröôùc noùi ñoái vôùi caùc phaùp saéc v.v... khoâng taùc yù coù löïc, khoâng taùc yù voâ löïc, côù sao nay laïi noùi chuùng sanh vaø caùc phaùp saéc v.v... löïc khoâng thaønh töïu neân Baùt-nhaõ Ba- la-maät löïc cuõng khoâng thaønh töïu? Ñaùp: ÔÛ treân noùi Baùt-nhaõ quaùn caùc phaùp khoâng taùc yù coù löïc, khoâng taùc yù voâ löïc, ngöôøi nghe cho raèng Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay khôûi leân söï quaùn saùt aáy, töùc laø coù löïc, cho neân trong ñaây noùi löïc chuùng sanh vaø saéc v.v... khoâng thaønh töïu neân löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng khoâng thaønh töïu. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy, neân goïi laø ñaïi Ba-la-maät. ----------o0o----------

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.